

اهلی

باندازه ۱۶۰ × ۲۸۸ - جلد ساغری سرخ ترنج و سر ترنج
 بریده ضربی طلاپوش ، اندرون تیماج تریاکی ترنج و سر ترنج سوخت
 معرق زمینه سبز و نارنجی بوته مذهب نولا دارخوش - کاغذ دولت
 آبادی جدول زرین - عنوانها بخط رقاع متوسط بشنگرف - پنج سرلوح
 مزدوج مذهب مرصع خوش که در کتیبه هر یک عنوان هر قسمت
 بسفیداب تحریر دار روی متن زر بوته اندازی شده است - ۷۱۸ صفحه ،
 هر صفحه ۴ سطر ، هر سطر یک بیت ۶۲ میلیمتر در من و ۷ بیت
 در ۱۴ مصراع در حاشیه - خط نستعلیق کتابت متوسط - رقم جمال
 شیرازی - تاریخ تحریر سال ۱۰۵۷ . (شماره ۱۰۱۲۵) .

نسخه چنین تقسیم شده است : سحر حلال یا دیباچه - شمع و
 پروانه - قصاید - ترجیعات - ترکیبات - مقطعات - غزلیات (مرتب) -
 ساقی نامه یا دیباچه - گنجینه یا دیباچه - زیده الاخلاق و رباعیات
 دیگر - معنیات واللغاز - قصیده مصنوع بنام نوائی یا دیباچه - قصیده
 مصنوع بنام سلطان یعقوب یا دیباچه - قصیده مصنوع بنام شاه اسمعیل
 یا دیباچه .

آغاز و پایان متن نامه نسخه بیش در آخر اضافه دارد :

« تمت الكتاب بعون الملك الوهاب بتاريخ يوم الاربعاء في ثالث
 شهر ربيع الثاني سنة ۱۰۵۷ سح و خمسين و الف . کتبه جمال شیرازی
 باد دستها و مهرها را محو کرده اند - انتقالی از قصر بلور .

(۶۰۴)

فصاید مصنوع

اهلی شیرازی

باندازه ۱۶۵ × ۲۷۲ - جلد روغنی خوش بوم زیتونی برژک
متن گل و بوته نقاشی در حاشیه هردف ه بیت اشعار فارسی بخط رقاع
پسفیداب نوشته شده ، اندرون بوم سرخ بوته برگ موئی مذهب حاشیه
مشکی - کاغذ سمرقندی شکری متن زرفشان غبار جدول زرین - عنوانها
بلاجورد و سنگرف - دو صفحه اول متن و حاشیه بین سطور طلااندازی
حاشیه گلکاری - یک سر لوح مذهب برصع عالی و
که در کتبه هر یک عنوان بشنگرف زرنگار نوشته شده است
صفحه اول بوته اندازی مذهب لاجوردی که هشت مصرع در میان
صفحه از آخر « معنیات » نوشته شده است - ۳۹ صفحه ، هر صفحه
۱۴ سطر ۹۳ میلیتر - خط نستعلیق کتابت خوش - رقم حسن علی
شیرازی که تاریخ تحریر سال ۱۰۰۶ . (شماره ۱۲۲۲۶) .
نسخه بصورت حاضر مشتمل بر سه فصدیه مصنوع ، ولی ظاهراً
این قسمت جزئی از کلیات اهلی بوده است که آنرا تفکیک کرده اند .
آغاز : « حمدی از حد افزون و مباس از قیاس بیرون سزا وار صانع
بیچون .. » .

بایان متن نامه نسخه پیش و اضافه دارد :

« تمت الكتاب بعون الملك الوهاب في تاريخ شهر جمادى الاولى
سنه ۶ . [.] ح سن . العبد المذنب الراجی حسن علی بن حیدر الشیرازی .
حیدر الشیرازی . » .

یادداشتها و مهرها را محو کردند ولی ظاهراً نسخه از کتابهای
کتابخانه سلطنتی صفوی بوده است و مهر میر محمد مؤمن و میر محمد
مقیم کتابدار هنوز در صفحه آخر پیداست .

(۶۰۵)

اهلی شیرازی

یاندازه ۱۲۰ × ۱۹۵ - جلد دولائی ایره ماغری عنابی تونچ
و نیسرنج ولچکی منگنه مذهب و سجاج و آستر تیماج ماشی ساده -
صنجه‌ها متن و حاشیه ، کاغذ متن خانیالغ حاشیه دولت آبادی افشان
جدول زرین - یک سرلوح مذهب سومیخ خوش - دو صفحه اول بین
مظور طلا اندازی - ۱۳ صفحه ، هر صفحه ۱۱ سطر ، هر سطر یک
بیت - بخط نستعلیق کتایت نفی عالی - رقم شاه محمود نیشابوری -
تاریخ تحریر سال ۹۵۰ (شماره ۲۱۶) .

آغاز :

« خداها توئی آگه از حال من عیانست بیش تو احوال من »
پایان :

« جهان ملک جاوید بنداشتند بحسرت گذشتند و بگذاشتند »
« کتبه العبد الفقیر شاه محمود سنه خمسین و تسعمائة . »
نسخه از متملکات میرزا مهدیخان نادری بوده و پشت صفحه
اول مهر او را دارد - سال ۱۳۸۲ از عرض کتابخانه ناصرالدین شاه
گذشته و پشت صفحه اول مهر او است .

(۶۰۶)

یحیی لاهیجی (قاضی)

(۹۵۳ . م)

یاندازه ۹۰ × ۱۶۵ - جلد میشن چگری تونچ ضربی ، اندرون

میشن ماشی ساده لولا دار - کاغذ دولت آبادی - یک سرلوح مذهب
مرصع متوسط ۱۴۱ صفحه ، هر صفحه ۱۱ سطر ، هر سطر یک بیت
۰ د میلیمتر - خط نستعلیق کتابت خفی متوسط - بدون رقم تاریخ
تحریر سال ۹۹۱ . شماره ۹۱۵) .

نسخه مشتمل است بر غزلیات (مرتب) و رباعیات .

آغاز :

« بنار حسن نوحا ص است لطف عام خدا

چه نازنین و نکویی هزار نام خدا »

بایان :

« آیا چه شود ز جودت ای نبض وجود

گر در گذرانی عدسی از عدسی

نم بعون الله و حسن توفیقه فی خامس عشر شهر محرم الحرام

سنه ۹۹۱ . »

نسخه بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در حاشیه

صفحه اول مهر او است .

(۶۰۷)

دیوان (آثار الکباب)

غزالی مشهدی

(م - ۹۸۰)

باندازه ۱۳۵ x ۲۴۰ - جلد تیماج پشمی لرنج و سر لرنج

و گوشه منگنه جدید - کاغذ کشمیری نخودی جدول زرین - دوسر

لوح مزدوج مذهب متوسط - ۵۴۹ صفحه ، هر صفحه ۱۵ سطر ، هر سطر

یک بیت ۷۸ میلیمتر - خط نستعلیق کتابت جلی متوسط - بدون رقم

و تاریخ تحریر (قرن ۱۰) . (شماره ۴۶۳) .

نسخه مشتمل است بر : دو دیباچه و مقدمهٔ منثور و منظوم -
قصاید و غزلیات (مرتب) - ساقی نامه ها - ترکیبات - مقطعات -
رباعیات

آغاز :

« بسم الله الرحمن الرحيم هست شهاب از بی دیو رجیم »

پایان :

« ذرات جهان در نظر همت من

میدان بیقین که کمتر از شخص خاص است

در مقدمه در سبب نظم و تسمیه دارد : « ... اما نظمی چند ... »

بترتیب حروف تهجی که دواوین استادان بر آن نهج مربوط و مضبوط

است موسوم به « آثارالشباب » کرده برسم کتابخانه حضرت خدبو

جهان گشای ... ابوالمظفر نادرشاه جلال الدین محمد اکبر ...

مسوده شد ... و انتظام این گوهرهای رختان برکنار عمان درسته

تست و ستین و تسعمائة واقع شد . »

نسخه سال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در حاشیه

صفحه اول مهر او هست .

(۶۰۸)

قش بدیع

غزالی مشهدی

باندازه ۲۸۰ × ۱۷۵ - جلد تیماج شکی ترنج و نیمترنج ولچکی

سوخت بوته میشن سرخ و زمینه زر جدول کرمک طلائی ، اندرون

میشن سرخ ساده - صفحه ها متن و حاشیه کاغذ متن قطعه اصفهانی

گلی زرفشان جدول زرین ، حاشیه کاغذ ابری و بعضی عکس سازی

برخی ، نحر بر زر - عنوانها بلاجورد - دوسر لوح مذهب مرصع خوش -

سه مجلس تصویر میناتور خوش - ۸۶ صفحه ، هر صفحه ۱۲ سطر ، هر
سطر یک بیت - خط نستعلیق نیم دو دانگ عالی - رقم نورای لاهیجی
تاریخ تحریر سال ۱۰۲۰ هـ (شماره ۴۶۲) .

آغاز مقدمه :

« المنة لله که زهستی رسمم   یانقد بقا ژئنگلمستی رسمم »

آغاز مثنوی :

« بسم الله الرحمن الرحيم   نقش بدیعست ز ملک قدیم »

پایان :

« سر بگریبان عدم در کشم   مهر نهم برب و دم در کشم »
حسب الاشارة ... میرزا مسعود ... مرقوم قلم شکسته رقم
شدلی ذیقعه سنه عشرين و الف من الهجرية . کتبه العبد الاقل نورالدین
محمد الاهیجی غفر الله ذنوبه وستر عیوبه . »

نسخه در کتابخانه شاهان صغوی بوده و در صفحه آخر مهر
شاه عباس ثانی ناسجع : « بنده شاه ولایت عباس ثانی » و بعد بتملك
میرزا مهدبخان نادری در آمده است - بسال ۱۱۳۲ از عرض فتحعلیشاه
گذشته و در بالای سر لوح نام او روی متن زر در ترفیحی نوشته شده
است - بسال ۱۲۸۱ از عرض ناصرالدین شاه گذشته در صفحه اول
مهر او هست .

(۶۰۹)

جاهی (سلطان ابراهیم میرزا ابن بهرام

میرزا صفوی)

(م . ۹۸۵)

باندازه ۱۹۰ x ۲۹۲ - جلد روغنی خوش بوم سرخ گل و بوته

لقاشی حاشیه متن سبز بوته ریزه ، اندرون متن زیتونی گل ترگس
 لقاشی ریخته جدید - صفحه ها متن و حاشیه و بعضی وصلی شده . کاغذ
 متن قطعه ختائی غابر جدول زرین ، کاغذ حاشیه چهار بغل امتهانی
 کمند دار - عنوانها بلاجورد - دو صفحه اول متن و حاشیه ، حاشیه
 گلکاری عالی بین سطور طلا اندازی منقش - دو صفحه دوم متن و حاشیه
 مذهب مرصع عالی دور میان هر صفحه شش بصرع در شش سطر نوشته
 شده و بین سطور طلا اندازی منقش و در این دو صفحه در پيشانی
 و ذیل بخط رقاع عالی بسفیداب تحریر دار روی متن زر نوشته شده
 « من مقالات نواب ، سلطان ابرهیم میرزا ، بن بهرام میرزاالحسینی ،
 الموسوی » - یک سرلوح مزدوج مذهب مرصع عالی در سر غزلیات که
 در کتیبه آن بسفیداب عنوان نوشته شده است - پنج مجلس تصویر
 میناتور عالی بعلاوه دو صفحه اول پیش از متن کتاب تصویر میناتور
 دوجوان (احتمالاً تصویر سلطان ابراهیم میرزا و بک خادم) یا حاشیه
 مذهب مرصع است - ۱۲۴ صفحه هر صفحه ۱۲ سطر ، هر سطر یک
 بیت - خط نستعلیق متن کتابت خوش - رقم جمال مشهدی - تاریخ
 تحریر سال ۹۸۹ . شماره ندارد .

نسخه مستعمل است بر : مقدمه منور - قصاید - غزلیات (مرتب)

رباعیات - غزلیات ترکی - مثنویات ترکی - مقطعات ترکی .

آغاز : « موزون نرنهال کلامی که مشحوران فصاحت بیان ...

بایان :

« ابرهیم دیر امان امان ناندم دلبر یاندم دلبر

در مشهد مقدس انور بسعی ... ملازم قدیمی نواب مغفرت بناه

سلطان ابرهیم میرزا ، مولانا عبدالله المذهب الشیرازی صورت اتمام

یافت فی شهور سنه ۹۸۹ . کتبه جمال المشهدی غفر ذنوبه .

دو صفحه مقدمه سننور انشاء فصیح دختر سلطان ابراهیم میرزا در آنجا آمده است : «... این سفینه ایست محتوی بر بعضی اشعار و برخی ابیات که از نتایج طبع وقاد و فهم نقاد جنت مکان ابویم ... که بعد از آن که در واقعۀ عظمی و ذاهیه کبری آن حضرت مجموع نسخ اشعار فصاحت شعار و مسودات و منظومات بلاغت آثار ایشان تلف شده بود ، این ضعیفۀ البضاعه . . . [چند کلمه را معر کرده اند] ... بقدر وسع و امکان سعی و اهتمام نموده از هر بیتی و از هر فردی ، فردی فراهم آورده بامید آنکه شاید باین تقریب صاحبذلی زبان باستغفار و استرحام ایشان گشاید . عرض تثنی است که ما باز مانند . . . . . » نسخه فرسوده بوده و آنرا ترمیم و تصحیف و وصلی کردند و از بیان غزلیات و آغاز رباعیات الاصل یک ورق ساقط است .

بسال ۱۲۸۳ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و بالای صفحه اول متن مهر او هست .

(۶۱۰)

خلد برین

وحشی (کمال الدین بافقی)

(م . ۹۹۱)

باندازه ۱۵۰ x ۲۲۰ - جلد دولائی ابره تیماج یسعی ترنج و نیمترنج ضربی بوته نارنجی متن طلائی ، اندرون و سجاف تیماج سرخ بغدادی ترنج و نیمترنج و حاشیه و جدول مذهب - صفحه ها متن و حاشیه ، کاغذ متن سمرقندی : حاشیه اصفهانی دشت گلی زرفشان -

۴۶ صفحه ۱، هر صفحه ۱۲ سطر ۱، هر سطر یک بیت - عنوانها یلابورد
در سرسختهای نقش مذهب مرصع - یک سر لوح مذهب مرصع عالی -
در سه صفحه آخر لچکیهای مذهب مرصع و آخر نسخه مذهب و ترجیع
شده است - خط نستعلیق کتابت عالی - رقم رشیدای دیلمی - تاریخ
تحریر سال ۱۰۰۰ . (شماره ۴۹۱۷) .

آغاز :

« خامه بر آورد صدای صریر   بلبلی از خلد برین زد صغیر »
پایان :

« آنکه ترا مایه جان می دهد   هر چه طلب می کنی آن می دهد
بتاریخ شهر جمادی الاخر سنه الف یدارالعباده یزد مرقوم شد .
کتبه العبد المذنب عبدالرشید غفر ذنوبه .

نسخه سال ۱۲۳۲ از عرض فتحعلیشاه گذشته و نام او روی
مثن زر در ترجمی در حاشیه صفحه اول نوشته شده است - سال ۱۲۸۲
از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در حاشیه صفحه اول مهر او هست .

(۶۱۱)

وحشی بافقی

باندازه ۹۰ × ۱۵۱ - جلد نیماج ماشی حاشیه منگنه مذهب -
کاغذ ترمه زرفشان غابر جدول و کمنه زرین - سرسختهای مذهب -
دو صفحه اول سنن و حاشیه بین سطور طلا اندازی حاشیه بوته اندازی
مذهب منقش - یک سر لوح مذهب مرصع خوش - ۹۲ صفحه ۱، هر صفحه
۱۱ سطر ۱، هر سطر یک بیت ۵۲ میلیمتر - خط شکسته - نستعلیق کتابت

خفی عالی - رقم محمد صادق انجو - تاریخ تحریر سال ۱۲۳۰ .
(شماره ۶۰۵) .

آغاز :

« آلهی سینئه ده آتشن افروز در آن سینہ دلی و آن دل همه سوز »
پایان :

اگر چه صدنوا خیزد ازین چنگک چونیکوینگری باشد یک آهنگک
حسب الاشارة ... حسین [؟] خان ... اقل السادات محمد
صادق الانجو . امید که بنظر عاطفت دروی نگریسته چهره معانیش
را بنقاب عنو در بوسند فی سنه ۱۲۳۰ .
نسخه فقط منظومه وحشی است و فاقد خاتمه آن که وصال
شیرازی آنرا بنظم آورده میباشد .
بسال ۱۲۸۲ از عرض کتابخانه گذشته است .

(۶۱۲)

فرهاد و شیرین

وحشی بافقی

باندازه ۱۰ × ۱۹۲ - جلد تیماج عنای تریج و سر تریج سنگه
کاشد ترمه نباتی جدول و کمند زرین - ۱۹۹ صفحه ، هر صفحه ۱۲
مطر ، هر سطر یک بیت ۶۲ میلیمتر - خط تستعلیق کتابت خوش -
رقم محمد حسین حسینی فراهانی - تاریخ تحریر سال ۱۲۹۱ -
(شماره ۴۷۲۶) .

آغاز : مانند نسخه پیش .

پایان :

« درین معنی کسی کوراند دعوی است
 یقین داند که صورت عین معنی است
 العبد المذنب العاصی الجانی محمد حسین الحسینی القراهانی فی
 شهر ربیع الاول سنه ۱۲۹۱ . »
 نسخه شامل منظومه وحشی و تکمله آن که وصال شیرازی بنظم
 آورده است می باشد .
 انتقالی از کتابخانه اندرون .

(۶۱۳)

فرهاد و شیرین

وحشی

باندازه ۱۰۵ × ۱۸۰ - جلد روغنی خوش ۳۰ زرک گل و بوته
 نقاشی حاشیه بوم سرخ گل زیر نقاشی ، اندرون سرخ بوته گل نرگس -
 کاغذ فرنگی آهار و مهره کشیده جدول و کمند زرین - دو صفحه اول متن
 متن و حاشیه بین سطور طلا اندازی ، حاشیه بوته اندازی مذهب سنقش
 یک سر لوح مذهب مرصع خوش - عنوانها بسرخی - پنج مجلس
 سینانور آبرنگ سفید کار صنیع الملک ۱۸۷۰ صفحه ، هر صفحه ۱۲ سطر
 هر سطر یک بیت ۶۰ سلیمنر - خط نستعلیق و شکسته نستعلیق متوسط
 بدون رقم و تاریخ تحریر (فرن ۱۳) . (شماره ۱۳۲۳)

آغاز : مانند نسخه پیش :

بایان :

« تباشد عشق را آغاز و انجام هر آن کس کوچین راند بود خام »
 این نسخه شامل تکمله وصال است .

اریخ ورود بکتابخانه معلوم نیست

ت

عرفی شیرازی (سید محمد بن خواجه

زرین الدین علی)

(م . ۱۹۹۰)

باندازه ۱۰.۵ × ۲.۳ - جلد تیماج ماشی ترنج و سر ترنج
منگنه - کاشذ اصفهانی جدول زرین - پنج سرلوح مذهب خوش - ۳۰
صفحه ، هر صفحه ۱۸ سطر ، هر سطر یک بیت ۶۰ سیلیمر - خط
نستعلیق کتابت متوسط - بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۱) .
(شماره ۴۴۲) .

کلیات مشتمل است بر : دیباچه و رساله نفیسه منتور - سنوی
مجمع الافکار - مشنوی خسرو و شیرین - فصاید - مقطعات - ترجیعات -
غزلیات - (مرتب) - رباعیات .
آغاز : « حمدی که از نهایت شایستگی منزله از ... »
پایان :

« گرقافله بگذشت قدم مسرت مکن پشتاب که آواز جرس نزدبکت

تمت الكتاب بعون الملك الوهاب . »

یسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در حاسبه صفحه

اول مهر او هست .

ات

عرفی شیرازی

(۶۱۶)

باندازه ۱۶۰ x ۲۸۴ - جلد تیماج مشکمی متن و حاشیه ضربی
اندرون تیماج سرخ ترنج و گوشه سوخت معرق خوش زمینه بسته‌ای
لولا دار فرسوده - کاغذ اصنهائی جدول زرین - دو صفحه اول و سه
موضع دیگر در سر هر قسمت کتاب متن و حاشیه بین سطور طلا اندازی
منقش ، حاشیه گلکاری - صفحات اول و آخر فرسوده و وصالی شده -
چهار سر لوح مذهب مرصع خوش که در کتیبه هر یک روی متن زر
عنوان هر قسمت بخط رقاع خوش بسفیداب تحریر دار نوشته شده است -
۴۴۴ صفحه ، هر صفحه ۱۴ سطر ، هر سطر یک بیت ۵ میلیمتر در
متن و ۶ بیت در دوازده مصراع در حاشیه - خط نستعلیق کتابت
متوسط - بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۱) . (شماره ۴۴۱) .
تقسیمات کتاب نامه نسخه پیش .

آغاز : نامه نسخه پیش .

پایان :

« چشمی ز کرم ببخش کز غایت شوق بی دهنده بامید پناه آمده‌ایم
تمت الکتاب دیوان مولانا عرفی شیرازی رحمه الله . »
بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در حاشیه صفحه
اول مهر او هست .

(۶۱۷)

کلیات

عرفی شیرازی

باندازه ۲۱۰ x ۲۳۰ - جلد تیماج یشمی ترنج و سر ترنج و گوشه

متگنه ، اندرون تیماج سرخ ساده - کاغذ دولت آبادی جدول زرین -
 بعضی صفحات وصالی شده - جای عنوانها بیاض - ۷.۴ صفحه ،
 هر صفحه ۴ سطر ، هر سطر یک بیت ۶۲ میلیمتر - خط نستعلیق
 کتابت خوش - رقم عبدالجبار اصفهانی - تاریخ تحریر سال ۱۰۳۸
 (شماره ۴۵۷) ، نسخه بدین قسم تقسیم شده است : قصاید - مقطعات -
 غزلیات (مرتب) رباعیات (مرتب) - ترجیعات - مثنوی مجمع الابدکار
 مثنوی خسرو و شیرین .

آغاز :

« اقبال گرمی کرد اریاب هم را همت نخورد نشر آری و نعم را »

بایان :

« کسی را کز زبان این هرزه خیزد اگر من خون نریزم عشق ریزد »

بجیه عالی حضرت ستوده نخصات فرشته طینت آقا میر محمد محسن
 در دارالسلطنه اصفهان سینو نشان تحریر نمود فقیر الحقیق عبدالجبار
 غفرله فی شهر سنه ۱۰۲۸ «

نسخه بسال ۱۳۰۰ وارد کتابخانه معتمدالدوله فرهاد میرزا شده
 و بسال ۱۳۰۱ آن پیش کش ناصرالدین شاه کرده است .

(۶۱۴)

عرفی سمیرازی

باندازه ۹۵ x ۱۶ - کاغذ دولت آبادی من زرفسان شبار
 جدول و کمند زرین - دو صفحه اول قصاید من و حاسبه بین ستور
 طلا اندازی ، حاسبه گلکاری - ۱۰۴ صفحه ، هر صفحه ۷ سطر .

هر سطر یکک بیت ۶ و ۷ میلیمتر - خط نستعلیق کتابت خفی خوش -
 بدون رقم و تاریخ تحریر. (قرن ۱۰) . (شماره ۴۳۸) .
 نسخه چنین تقسیم شده است : دیباچه و رساله نفیسه منشور -
 قصاید - مثنوی مجمع الابدکار - یکک ساقی نامه - مثنوی خسرو و شیرین
 دو مثنوی کوتاه دیگر - غزلیات (مرتب) - مقطعات - رباعیات .
 آغاز : نامه نسخه شماره ....

پایان :

« انگشت شهادت هست هر مژگانم   یا مصرع لاله الا الله است »
 و در دنبال آن یک رباعی از جامع دیوان عرفی است که ماده
 تاریخ را (سال ۹۹۶) آورده ؛
 « این طرّفه بیان سحری و اعجازی   چون گشت مکمل برقم پردازی
 مجموعه طراز قدس تاریخش گفت   (اول دیوان عرفی شیرازی)
 و شاید همین سال تاریخ کتابت نسخه نیز باشد .
 بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته است .

(۶۱۸)

نل و دهن

فیضی دکنی (شیخ ابوالفضل بن شیخ مبارک)

باندازه ۱۴۵ × ۲۳۰ - جلد گالین گو مشکی منگنه عطف تیماج
 مشکی - صفحات متن و حاشیه ، کاغذ متن خانبالغ جدول زرین ،
 حاشیه الوان و ابری - یکک سر لوح مذهب لاجوردی خوش - ۲۷۶
 صفحه ، هر صفحه ۱۵ سطر ، هر سطر یکک بیت ۷۵ میلیمتر - خط
 نستعلیق کتابت خوش - بدون رقم و تاریخ تحریر سال ۱۰۲۳ .
 (شماره ۱۰۱۱۵) .

آغاز مثنوی :

« ای در تک و پوی تو ز آغاز   عنقای نظر بلند پرواز »

بایان :

« ای سوخته ضبط این نفس کن   پس کن ز حدیث عشق بس کن

لله الحمد و العنة که در منتصف شهر شعبان سنه ثلث عشرین

والف بدستیاری توفیق الهی ، لراحمه

این نسخه که آرایش هرانجمن است   مغز روش تازه و ختم سخن است

گلزار سخنور است کز غایت فیض   بنهفته عجب هر گلش صدچمن است

صورت اختتام پذیرفته سرمایه   صحبت اهل دل و زبنت بخش

هر مجلس و محفل گردید .

صدآفرین باداهای فیض و سخنش   بر تبه روش تازه دل و دمنش

تبارک الله ازین بوستان که میگردد   دماغ روح معطر زبوی یاستش

چو گوهری که بیفتد بدست داتائی   نهفته دارد عقل اندرون بیرهنش

حدیث هند دوائی چو بشنود گوید   خوشا طبیعت فیضی و بایه سخنش

امید که صف نعال نشین کنا پخانه   بندگان . . . نسخه وزارت و عظمت

دستور العمل وزرای صاحب تدبیر   شمس میرزا محمد قیا شده

سنه وسیله صدور توجهات عالی گردد بمنه و احسانه .

ناظم یک رباعی و یک قطعه آخر ظاهراً شاعری « دوائی »

تخلص است و اگرچنین باشد کاتب زبردست نسخه نیز هم اوست .

چنانکه گذشت نسخه برای میرزا تقی وزیر کنایت شده و درینست

صفحه اول در یک ترنج بشنگرف نوشته شده است . نلی دامن من

شیخ فیض متعلقه نواب وزارت و اقبال دستگه سرزا محمد فی

ولد محمد مؤمن اصفهانی « و از میرزا محمد علی نسخه پفرزندش محمد

سفیح و از او در حدود سال ۱۰۴۳ . پفرزند ارشدش محمد سعید مشغول

سده و بسال ۱۳۱۰ بنصرف عباس حسنی فراهانی در آمده است

و در تاریخ سال ۱۳۲۱ مؤید لشکر آنرا ظاهراً برای میرزا علی اصغر امین السلطان فرستاده است (این معنی در صفحه آخر بخط امین السلطان نوشته شده) و امین السلطان آنرا تقدیم مظفرالدین شاه کرده است ولی تاریخ ورود پکتابخانه معلوم نیست .

(۶۱۹)

سوز و گداز

توعی (محمد رضا خوبشانی)

(۱۰۱۹۰م)

باندازه ۱۳۰ x ۲۱۸ - جلد میشن سشکی جدول منگنه مذهب صفحات ستن و حاشیه ، کاغذ من سمرقندی زرفشان غبار جدول زرین ، حاشیه دولت آبادی نباتی - ۳۶ صفحه ، هر صفحه ۴ سطر ، هر سطر یک بیت ، ۷ میلیمتر - خط نستعلیق کنایت خوش - رقم محمد یحیی لاهیجی - بدون تاریخ تحریر (قرن ۱۱) . (شماره ۵۸۴) .

آغاز :

« آلهی خنده ام را نالکی ده سرشکم را جگر بر کالکی ده »

پایان :

« گلی بخش از گلستان خلیلم درین ره ساز آتش را دلیم

کتبه العبد المذهب الراجی محمد یحیی این رستم کیا ، پدار السلطنه

لاهیجان . »

نسخه از کتبه های کتابخانه سابر و تقی بوده و بسال ۱۱۰۵

پکتابخانه سلطنتی صفوی رسیده و دو بار دیگر بسال ۱۱۱۵ و ۱۱۲۷

از عرض کتابخانه ساد سلطان حسین گذشته و بعدها پشملک میرزا

مهدیخان نادری آمده است - بسال ۱۲۳۲ از عرض فتحعلیشاه گذشته و نام او بسفیداب روی متن زر در نیم ترنجی در حاشیه صفحه اول است - بسال ۱۳۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و بالای صفحه اول در موضع سرلوح مهر اوهست .

(۶۲۰)

دیوان

نظیری (محمد حسین نیشابوری)

(م . ۱۰۳۱ یا ۱۰۲۳)

باندازه ۱۴ . x ۲۶۰ - جلد تیماج سرخ بترنج و سر نرنج و گونه
منگنه مطلا - کاغذ بخارائی جدول زرین - جای عنوانها بیاض -
دو صفحه اول و دو صفحه در میان کتاب متن و حاشیه بین سطور
طلا اندازی حاشیه گلکاری - دو سرلوح مذهب مرجع خوش - ۷۰۴
صفحه ، هر صفحه ۱۴ سطر ، هر سطر یک بیت ۷۸ سیلیمتر - خط
نستعلیق کتابت جلی متوسط - بدون رقم - تاریخ تحریر سال ۱۰۶۹ .
(شماره ۵۹۲) .

کتاب منقسم است به : قعیاید (مرتب) - ترکیبات - ترجیحات
مقطعات - غزلیات (مرتب) - رباعیات .

آغاز :

« چنان رسیدن وی سرد ساخت دینی را

که کرد بردل بجنون فسرده لیلی را

پایان :

« لوح تو کتاب معوایات حقست از مهر نویسنده و بنامد خیزند

تمت الكتاب بعون الملك الوهاب . تحريرا في شهر رجب المرجب

سنه ١٠٦٩ . هـ

یسال ۱۳۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و مهر او را در
کتیبه سر لوح هست .

(۶۳۱)

نظیری نیشابوری

باندازه ۱۳۵ x ۲۳۳ - جلد میشن عنایی ترنج و سر ترنج سوخت
معرق بوم لاجوردی و سفید - کاغذ دولت آبادی جدول زرین -
دو صفحه اول و دو صفحه در میانه ، متن و حاشیه بین سطور طلا
اندازی ، حاشیه بوته اندازی مذهب منقش - دو سر لوح مذهب و یک
سر لوح ساده مرصع خوش - جای عنوانها بیاض - ۶۳۸ صفحه ، هر
صفحه ۱۵ سطر ، هر سطر یک بیت . ۶ سیلیمتر - خط نستعلیق کتابت
حقی متوسط - رقم عبدالنبی - تاریخ تحریر سال ۱۰۷۳ . (شماره ۵۹۱)
کتاب چنین تقسیم شده است : ترکیبات - قصاید - ترجیحات -
غزلیات (مرتب) - رباعیات .

آغاز :

« ای جلالت خلوت از اغیار تنها ساخته

حکمت تو از کرم دی کار فردا ساخته

پایان :

بس در عجبم که مانده ام بی تو چنان قائم چو بوجوه ریست هر جا عرضیست
تمت الدیوان صاحبقران کشور سخنوری و بر افرازنده نوای
جهانگیری مولانا نظیری من بدالفقیر الحقیق عبدالنبی فی تاریخ بوم

الأربعاء ثلث و عشرين شهر رمضان المبارك سنة ١٠٧٣ . هـ
در حدود سال ١٢١١ نسخه متعلق به محمد باقر نامی بوده
و اسحق میرزا فرزند معزالدوله آنرا تقدیم کتابخانه کرده و بسال ١٣٢٢
از عرض گذشته است .

(٦٢٢)

دیوان

نظیری

باندازه ٨٥ × ٢٠٠ - جلد تیماج باشی حاشیه منگنه مذهب
جدید - کاغذ بخارائی جدول زرین - دوسر لوح مذهب ساده متوسط -
٢٠٠ صفحه ، هر صفحه ١٦ سطر ، هر سطر یک بیت ٧ میلیمتر -
تستعلیق تحریر کتابت خفی متوسط - بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ١١)
شماره ندارد .

نسخه مشوش و سقطاتی دارد از جمله بیش از صفحه ٣٠ و
١٦٤ و از صفحه ١٨٨ تا آخر کتاب و مشتمل است بر غزلیات (مرقب)
که چند قصیده در دنبال دارد .

آغاز :

« اذ اماشئت ان یحیی حیوة حلوة المحیا

برسوائی بر آور سر زسنوری برون نه نا »

پایان :

« احمد مرسل که باطن مشرف انوار داشت

دوست را آئینه بر اندازه دیوار ناسب .

بسال ١٢٨٢ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و بالای صفحه

اول مهر او هست .

(۶۲۳)

شانی تکلو (نفیس الدین)

(۱۰۲۳۰م)

باندازه ۱۱۷ × ۲۰۲ - جلد مقوای ابره کاغذ ابری عطف و گوشه
تیماج حنائی جدید - کاغذ اصفهانی جدول زرین متن زرفشان غبار -
دو صفحه اول و دو صفحه در میان کتاب من و حاشیه بین سطور طلا
اندازی حاشیه بوته اندازی مذهب منقش - دو سر لوح مزدوج مذهب
مرصع عالی که در کتیبه هریک عنوان کتاب و ناظم بسفیداب تحریر
دار روی متن زر بوته اندازی نوشته شده است - ۷ . ۶ صفحه ، هر صفحه
۱۶ سطر ، هر سطر یک بیت ۶ میلیتر - خط نستعلیق کتابت خوش -
بدون رقم - تاریخ تحریر سال ۱۰۴۸ . (شماره ۲۷۰۹) .
کتاب مشتمل است بر - قصاید - ترکیبات - ترجیعات - غزلیات
(مرتب) - مقطعات - رباعیات - یک مثنوی سیصد بیتی .

آغاز :

«ای زسودا سایه بر زلف ایاز انداخته گردن محمود رادردام ناز انداخته

پایان :

« یک یک از دلوق درست و حریر بر کشم آن شعر چو مو از خمیر

نمت الكتاب بعون الملك الوهاب سنه ۴۸ [۰] ۱ . »

بسال ۱۳۰۱ وارد کتابخانه شده است .

جسمی همدانی

(۱۰۲۴ . ۰م)

باندازه ۱۳۰ x ۲۳۰ - جلد تیماج مشکی ساده - کاغذ کشمیری
الوان - بعضی صفحات وصالی شده - ۴۱۶ صفحه ، هر صفحه ۲۱ سطر
هر سطر یک بیت ۷۰ میلیمتر در متن و ۱۰ بیت در بیست مصرع
در حاشیه - خط شکسته نستعلیق متوسط - رقم معمد مقیم بن جسمی
(ناظم دیوان) تاریخ تحریر سال ۱۰۴۸ . (شماره ۳۱۴۲)

کتاب مشتمل است بر : قصاید - ترکیبات - مقطعات (در متن)
غزلیات (مرتب در متن و حاشیه) - بک مثنوی در اندرز (در متن) -
ایضاً غزلیات (مرتب در حاشیه) - رباعیات (در متن و حاشیه) .
آغاز :

« رخ تو خواست فرو زد جمال معنی را

زمانه تاب نیاورد این تجلی را »

پایان :

« مستوفی ایران شدی و شد تاریخ مستوفی ممالک ایرانی »

شب سه شنبه ۲۴ شهر ذی قعدة الحرام سنه ۱۰۴۸ هجری
در دارالفیض کشمیر این گرامی دیوان فراغت یافت . حرره العبد
المذنب الائم المحتاج الی رحمة و به الکريم ، این جسمی همدانی ،
محمد مقیم عفی الله عنهما و تجاوز عن سیاتهما بحرمة النبی الهانسی و اولاده
و اصحابه التابعین رضوان الله علیهم اجمعین . »

سال ۱۲۸۹ نسخه در تملک لطفعلی میرزا فرزند مؤیدالدوله
تاجار بوده و معلوم نیست در چه تاریخ وارد کتابخانه شده است .

(۶۲۵)

دیوان

مؤمن (میر محمد مؤمن استرآبادی)

(۱۰۲۵۰۴)

باندازه ۱۱۷ × ۷-۲ - جلد قیماج حنائی ترنج و سر ترنج
و گوشه منگنه ماشی - کاغذ اصفهانی نباتی جدول زرین - عنوانها
بشگرف - یک سر لوح مزدوج مذهب مرصع خوش - ۱۷۲ صفحه ،
هر صفحه ۱۲ سطر ، هر سطر یک بیت ، ۶ میلیتر - خط نستعلیق
کتابت خوش - رقم معجزی یزدی - تاریخ تحریر سال ۱۰۲۲ .
(شماره ۳۰۲۳)

نسخه مشتمل است بر رباعیات که چند غزل و قطعه بدنیال
دارد .
آغاز :

« نتوان بخدا رسید از علم کتاب حجت مزد راه باقلیم صواب »
پایان :

« وگر باشد دلت مایل بشغلی شکر ریزی بیاموز از لب خویش
تحریراً فی شهر جمادی الثانی سنه ۱۰۲۲ اثنی و عشرين والف
فی الهجرية عبده معجزی الیزدی غفرله . »

تاریخ و کیفیت ورود بکتابخانه معلوم نیست .

ملك (ملك محمد قمی)

(۱۰۲۵۰م)

باندازه ۱۴۵ x ۲۵۰ - جلد تیماج یشمی ترنج و سر ترنج و گوشه سنگه - کاغذ کشمیری نباتی جدول و کمند زرین - عنوانها بشنگرف - يك سر لوح مذهب كوچك خوش كه در كتیبه آن « بسمله » نوشته شده است - ۹۹ صفحه ، هر صفحه ۱۷ سطر ، هر سطر يك بیت ۶۵ میلیتر در متن و ۱۴ بیت در ۲۸ مصرع در حاشیه - جای يك سر لوح در میان كتاب كه اکنون وصالی شده است - خط نستعلیق كتابت خفی متوسط - رقم محمد معین - تاریخ تحریر سال ۱۰۶۷ . (شماره ۵۴۳) .

كتاب چنین تقسیم شده است: دیباچه و مقدمه مشور خوان خلیل - قصاید - مقطعات - ترکیبات - ترجیعات - قصیده پنج اربعین ایضاً قصاید دیگر - ایضاً ترکیبات - رباعیات - ایضاً ترجیعات - غزلیات (مرتب) - مثنوی ساقی نامه - ایضاً رباعیات (از آخر ساقط) مثنوی (از اول و وسط ساقط) - مثنوی صنم و بهمن (از آخر ساقط) مثنوی منبع الانهار (از اول ساقط) .

آغاز: « آلهی از نور مأیده خوان خلیل را منور گردان و چراغ هدایت بدست ذائقه ده که بمشاهده لذت نسکرینا گردد و از نورس گلزار ابراهیم که خار شکن نمرد است سماط حمد را بر پایه خند ساز

و در همین مقدمه آمده است: « . . . اهل نوازی در آن مرتبه

وصله پردازي بدین نسبت که نورس گلزار ابراهیم بحسن [۹]
قبول رسید چهار شتر زر بر در حجره ملک و ظهوری زانو زدند ، مانیز
در بیدرنگی ساز ایشان بدرنگه آوردیم . نظم

کرد خورشید زر بلمست تثار بر سر شاهد سخن ایشان

شکر این عطیه بر ذمه طبع لازم شمردیم و کان و دربارا کودک
وار گوش گرفته بشاگردی دل و دست استاد نورس آوردیم که بتعلیم
زرفشانی و گوهر پاشی قایض آیند . اکنون یارایش خوان خلیل مائده
سخن در آئین بندبست و بهار خاطر در شکفتگی چمن بی بساط الوان
خوش آیند نیست . گلزار ابراهیم را از خوان خلیل گزیر نیست . .

«چو ابراهیم کشت از کشت گلزار بشادابی چو حسن خویش سرشار
ضیافت خانه ای ترتیب دادم بتورشهای الوان زیب دادم
شدم بر نعمت الوان دلیلش . . .» ضیافت کردم از خوان خلیلش

(مولانا ملک قمی استاد و دوست و پدر زن ظهوری و هر دو
مداح ابراهیم عادلشاه پادشاه دکنی بوده و در احمد نگر می زیسته اند .
آثار منظوم و منثورشان هر دو عنوان مشترک داشته و در یک سال
بفاصله دو ماه هر دو باریخ ۱۰۲۵ در گذشته اند .

پایان :

« منبع انهار بیابان رسید در بصدف قطره بعمان رسید
تمت المثنوی بتاريخ شهر جمادی الاول سنه ۱۰۲۷ . کتبه
محمد سعین بن محمد شفیع الکانب . » چنانکه گذشت نسخه مقطعاتی در
میان دارد .

بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته ، مهر او زادر
حاشیه اول و بادداشتهها و تصاویری بخط و رقم او در پشت صفحه
اول هست .